

ผ้าในพระพุทธศาสนา

: ผ้ากาสาเยะ อุตตราสงค์ ผ้าบังสุกุล อันตราสก สังฆาฏิ จีวร

พระเทพวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.

อธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนต้นพุทธกาล

ภิกษุหนุ่มผ้าอะไร ? และอย่างไร ?

(๑) ผ้ากาสาเยะ อุตตราสงค์ และสี

ไม่มีหลักฐานชัดเจนว่า พระพุทธเจ้ารวมทั้งพระภิกษุในสมัยพระพุทธเจ้าหนุ่มห่มอย่างไร ใช้ผ้าแบบไหน เราอ่านพุทธประวัติก็ทราบแต่เพียงว่าเจ้าชายสิทธัตถะเสด็จออกบวชที่ริมฝั่งแม่น้ำอโนมาที่ ทรงตัดผม เปลี่ยนเครื่องทรง เราทราบว่าพระองค์ทรงสละการใช้ชีวิตแบบคฤหัสถ์ หันมาใช้ชีวิตแบบนักบวช ในสมัยนั้น นักบวชมี ๒ กลุ่ม คือ สมณะกับพราหมณะ

เจ้าชายสิทธัตถะครั้งเป็นนักบวชแล้ว ก็เสด็จไปศึกษากับอาจารย์อาฬารดาบส รามโคตร และอุททกดาบส รามบุตร ได้สมาบัติ ๘ (รูปฌาน ๔ และอรูปฌาน ๔) อาจารย์ทั้ง ๒ นี้ก็เป็นนักบวชเหมือนกัน แต่ไม่ทราบว่านุ่งห่มแบบไหน ใช้ผ้าสีอะไร เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงธัมมจักกัปปวัตตนสูตรแก่พราหมณ์ปัญจวัคคีย์ พราหมณ์โกณฑัญญะบรรลุนิพพานเป็นโสดาบัน กราบทูลขอบวช พระพุทธเจ้าให้พราหมณ์โกณฑัญญะบวชโดยตรัสว่า “เธอจงเป็นภิกษุมาเถิด” แล้วตรัสต่อไปว่า “ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์เพื่อที่หลุดทุกข์โดยชอบเถิด” ต่อจากนั้นทรงแสดงธรรมกล่อมเกลาคูปนิสัยพราหมณ์วัปปะ ภัททิยะ มหานามะ และอัสสชิจน บรรลุนิพพานเป็นโสดาบันตามลำดับ เมื่อท่านเหล่านั้นแจ้งความประสงค์ที่จะบวช พระพุทธเจ้าก็ให้บวชโดยตรัสว่า “เธอทั้งหลายจงเป็นภิกษุมาเถิด” แล้วตรัสต่อไปว่า “ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอทั้งหลายจงประพฤติพรหมจรรย์เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบเถิด” นี่คือภาพเหตุการณ์ตอนที่พระพุทธเจ้าทรงให้การอุปสมบทแก่ภิกษุกลุ่มแรกในพระพุทธศาสนา ข้อความเหล่านี้อยู่ใน คัมภีร์พระวินัยปิฎก มหาวรรค ภาค ๑ ไม่มีข้อความที่กล่าวถึงจีวรเลย ท่านเหล่านั้นใช้ผ้าสีอะไร

รูปร่างลักษณะอย่างไร ยาวสั้นแคไหน ไม่มีข้อความบอกไว้ สันนิษฐานว่า ในเบื้องต้น คนที่ประสงค์จะบวชนุ่งห่มผ้าอะไร อย่างไร ก็คงใช้ไปตามนั้นก่อน แต่มีลักษณะเหมือนกันอย่างหนึ่ง คือ “โกนผม โกนหนวด” เพื่อเป็นสัญลักษณ์บอกว่าเป็นเหล่าสมณะ ศากยบุตร ในเรื่องผ้าบวชนุ่งนี้ พระอรรถกถาจารย์กล่าวว่า ในการที่พระพุทธเจ้าบวชให้กุลบุตรโดยวิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทา พระพุทธองค์ทอดพระเนตรเห็นกุลบุตรที่มีอุปนิสัยพร้อมที่จะบวช ก็ทรงดำเนินการบวชให้เลย พระอรรถกถาจารย์พรรณนาไว้ตอนหนึ่งว่า

พระพุทธองค์ทรงเหยียดพระหัตถ์เบื้องขวาซึ่งมีสีดุจทองคำ ออกจากระหว่างผ้า **บังสกุลจีวรสีแดง** เปล่งพระสุรเสียงกังวานดังเสียงพรหม ตรัสเรียกว่า ‘เธอจงเป็นภิกษุเถิด จงประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อทำที่สุดโดยชอบเถิด’ พร้อมกับพระพุทธดำรัสนั้น เพศคฤหัสถ์(ของผู้ประสงค์จะบวช)ก็หายไป บรรพชาและอุปสมบทก็สำเร็จ ผู้นั้นก็เป็นผู้มีศีระชะไล่น นุ่งห่มผ้ากาสาละ คือนุ่งผืนหนึ่ง ห่มผืนหนึ่ง พาดไว้บนบ่าผืนหนึ่ง ...

ข้อความนี้ปรากฏในคัมภีร์สมันตปาสาทิกา อรรถกถาพระวินัย ต่อมา พระพุทธเจ้าส่งพระสาวก ๖๐ รูปออกไปสั่งสอนประชาชน มีคนเลื่อมใสแจ้งความประสงค์ที่จะบวชมาก การที่จะพาคนเหล่านั้นมาเข้าเฝ้าพระพุทธองค์เพื่อบวชเป็นภิกษุ ลำบาก เพราะต้องเดินทางไกล พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พระสาวกดำเนินการบวชกุลบุตรได้ วิธีการบวชแบบนี้เรียกว่า “ไตรสรณคมน์” คือ ผู้ประสงค์จะบวชกล่าวคำว่า “พุทธัง สรณัง คจฺจามิ ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ ธมฺมํ สรณัง คจฺจามิ ข้าพเจ้าขอถึงพระธรรมเป็นสรณะ สงฺฆํ สรณัง คจฺจามิ ข้าพเจ้าขอถึงพระสงฆ์เป็นสรณะ” กล่าวอย่างนี้ ๓ ครั้งก็เป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา

ถามว่า “ผ้าบวชนุ่งห่มมีลักษณะอย่างไร ?” ข้อความในคัมภีร์พระวินัยปิฎก มหาวรรค ภาค ๑ ระบุพระพุทธดำรัสไว้ตอนหนึ่งว่า

ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้ ท่านทั้งหลายจงให้บรรพชา จงให้อุปสมบทในทิศนั้น ๆ ในชนบทนั้น ๆ เถิด ภิกษุทั้งหลาย ฟังให้บรรพชา ฟังให้อุปสมบทอย่างนี้ ในเบื้องต้น ฟังให้กุลบุตรผู้บรรพชาและมุ่งอุปสมบท ปลงผมและหนวด ให้ครองผ้ากาสาละ ให้ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง ให้กราบทำภิกษุทั้งหลาย ให้นั่งกระโหย่ง ให้ประนมมือแล้วตั้งว่า ‘เธอจงกล่าวอย่างนี้’ แล้วให้ว่าสรณคมน์ ดังนี้ ...

คำสำคัญเกี่ยวกับผ้าที่เราพบในข้อความตอนนี้ก็คือ คำว่า “**ผ้ากาสาเยะ**” และคำว่า “**ห่มอุตตราสงค์**” เฉียงป่าข้างหนึ่ง” “กาสาเยะ” แปลว่า ผ้าย้อมน้ำฝาด ในเมืองไทยนิยมเขียนว่า “กาสาวะ” แปลว่า ผ้าย้อมฝาด เข้าใจว่าผ้ากาสาเยะนี้เป็นผ้าที่พระสงฆ์คิดขึ้นมาใช้เป็นการเฉพาะให้มีลักษณะแตกต่างจากผ้าที่นักบวชในลัทธิอื่นใช้กัน วิธีการใช้ผ้ากาสาเยะนี้ ภาษาบาลีใช้คำว่า “**กาสายานิ วตถานิ อจฺจาทาเปตฺวา หรือ อจฺจาทเตตฺวา**” แปลว่า ให้ครอง หรือครองผ้ากาสาเยะทั้งหลาย ซึ่งมีหลายผืน คงใช้ผืนหนึ่ง ห่มผืนหนึ่ง และอาจเป็นผ้าที่กุลบุตรรับมาจากภิกษุที่เป็นอุปัชฌาย์ หรือจัดหามาเองก็ได้

คำว่า “**อุตตราสงค์**” แปลว่า ผ้าอันคล้องไว้ในส่วนแห่งกายเบื้องสูง สันนิษฐานว่า เป็นผ้าที่ห่มหรือเป็นวิธีการห่มผ้าที่นักบวชทั้งหลายในยุคหนึ่งใช้กันเป็นส่วนมาก เพื่อให้ผ้าห่มของตัวเองแตกต่างจากชาวบ้านทั่วไป พระพุทธเจ้าก็คงถือปฏิบัติในทำนองเดียวกัน อุรุเวลกัสสปะซึ่งเป็นเจ้าลัทธินุชาไฟ ในตอนที่ยอมถวายตัวเป็นสาวกของพระพุทธเจ้าก็ห่มอุตตราสงค์เฉียงป่าเหมือนกัน วิธีการใช้ผ้าอุตตราสงค์ ภาษาบาลีใช้คำว่า “**เอกํสํ อุตตราสงค์ํ กริตฺวา**” แปลว่า ห่มอุตตราสงค์เฉียงป่าข้างหนึ่ง

ย้อนกลับไปเรื่องผ้ากาสาเยะหรือผ้าย้อมฝาด ซึ่งยังไม่ชัดเจนว่าเป็นสีอะไร แต่ก็พอจะสันนิษฐานได้ว่าเป็นสีอะไร เพราะต่อมา พระพุทธองค์ทรงอนุญาตน้ำย้อมผ้า ๖ ชนิด คือ **น้ำย้อมจากรากไม้ น้ำย้อมจากต้นไม้ น้ำย้อมจากเปลือกไม้ น้ำย้อมจากใบไม้ น้ำย้อมจากดอกไม้ และน้ำย้อมจากผลไม้** ซึ่งก็ยังไม่ได้ระบุว่าเป็นสีอะไรอีกนั่นแหละ แต่พอจะบอกได้ว่าเป็นสีที่เกิดจากน้ำย้อมเหล่านี้ อาจจะเป็นสีอะไรก็ได้ บางคนบอกว่าเป็นสีแก่นขนุน ข้อความที่กล่าวไว้ในเบื้องต้นตอนหนึ่งว่า “**ทรงเหยียดพระหัตถ์ออกจากระหว่างผ้าบังสกุลจีวรสีแดง**” ก็น่าจะสรุปได้ขั้นหนึ่งว่า “**พระพุทธเจ้าทรงใช้จีวรสีแดง**” แต่ก็มีข้อที่ควรทราบไว้คือ ในสมัยต่อมา พระพุทธเจ้าทรงห้ามใช้ผ้า(จีวร)สีเขียวล้วน สีเหลืองล้วน¹ **สีแดงล้วน**² สีบานเย็น สีดำล้วน สีแสดล้วน สีชมพูล้วน ภิกษุรูปใดใช้ผ้าสีเหล่านี้ ต้องอาบัติทุกกฏ

¹ ข้อความนี้ ปรากฏในคัมภีร์พระวินัยปิฎก มหาวรรค ภาค ๒ ภาษาบาลีว่า “**น สพฺพปีตกาณิ จีวรานิ ธาเรตพพานิ**” ภิกษุไม่พึงทรงจีวรเหลืองล้วน คนที่อ่านพบข้อความนี้แล้วมาเทียบเคียงกับสีจีวรที่พระสงฆ์ไทยใช้อยู่ในปัจจุบัน เกิดความสงสัยว่า พระสงฆ์ไทยทำผิดวินัยหรือไม่ ภิกษุที่ห่มจีวรสีเหลืองทำผิดหรือวินัยหรือไม่

พระอรรถกถาจารย์อธิบายว่า “**สีเหลืองล้วน**” คือสีคล้ายดอกกรรณิการ์ ภิกษุไม่ควรใช้จีวรสีเหลืองเหมือนดอกกรรณิการ์ เหมือนหนวด เหมือนดอกทองกวาว เหมือนดอกคำ กรณีของพระสงฆ์ไทยห่มจีวรสีเหลืองล้วนก็ไม่สอดคล้องกับพระวินัยนัก แต่ก็มีการทำพินทุ(จุด)เพื่อทำเป็นสัญลักษณ์ให้จำจีวรของตนได้และเพื่อทำให้เสียสี ข้อนี้

ข้อสังเกตที่น่าสนใจอย่างยิ่งคือ คำบาลีว่า “เอกังสํ อุตฺตฺราสงฺคํ กริตฺวา” แปลว่า ห่มอุตตราสงค์เฉวียงข้างหนึ่ง มีปรากฏอยู่หลายที่ในคัมภีร์พระไตรปิฎก การห่มอุตตราสงค์เฉวียงข้างหนึ่งนี้ เข้าใจว่าเป็นประเพณีที่ชาวอินเดียบอราณถ์ปฏิบัติกัน เวลาจะเข้าไปหาผู้ใหญ่ เวลาเข้าในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ต้องห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่า ประเพณีอย่างนี้ในชนบทบ้านนอกของไทยเราก็นิยมถือปฏิบัติเช่นเดียวกัน

ประการสุดท้าย นักเรียนบาลี พบคำว่า “ปตฺตจิวฺรมาทาย” แปลว่า ถือบาตรและจีวร ข้อความนี้บรรยายเหตุการณ์ในเวลาที่ถูกขู่ว่าจะออกบิณฑบาต มีคนสันนิษฐานว่า ภิกษุในสมัยพุทธกาลนั้น เวลาออกบิณฑบาต ไม่ได้ห่มจีวรตอนที่อยู่ในที่พัก นุ่งผ้าแล้วถือบาตรและจีวรเดินทางออกจากที่พัก พอจะเข้าหมู่บ้านค่อยห่มจีวร ซึ่งเป็นเรื่องแปลก เช่นข้อความว่า “เวลาเช้า ภิกษุทั้งหลาย ครองอันตรวาสก ถือบาตรและจีวร เข้าไปบิณฑบาตในเมืองเวรัญชา” หรืออีกตอนหนึ่งว่า “ขณะนั้น พระผู้มีพระภาค ทรงอันตรวาสก ถือบาตรและจีวร มีพระอาณนทติดตาม”

(๒) ผ้าบังสุกุล

คัมภีร์พระวินัยปิฎก มหาวรรค ภาค ๑ ถือเป็นหลักฐานอันหนึ่งที่เล่าเหตุการณ์ในตอนต้นที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ เรื่องผ้าก็เช่นเดียวกัน เข้าใจว่าพระพุทธเจ้าและพระสาวกในยุคแรกคงใช้ผ้านุ่งผ้าห่มตามที่จะหาได้ มีคนถวายบ้าง จัดหามาเองโดยถูกต้องชอบธรรมบ้าง หรือเก็บเอาผ้าที่เขาทิ้งไว้ตามที่ต่าง ๆ บ้าง โดยเฉพาะการเก็บผ้าที่เขาทิ้งไว้ตามที่ต่าง ๆ บางทีก็เป็นผ้าห่อศพ ซึ่งเรียกว่า “ผ้าบังสุกุล” นั้นเป็นประเพณีที่ภิกษุถือปฏิบัติมากในครั้งพุทธกาล แม้แต่พระพุทธเจ้าเองก็ทรงใช้ผ้าบังสุกุลนี้เช่นกัน คำว่า “บังสุกุล” แปลว่า ผ้าคลุกฝุ่น

สมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าทรงได้ผ้าบังสุกุล เข้าใจว่าคงเปื้อนมาก ทรงประสงค์จะซักผ้าให้สะอาด พอดีขณะนั้นท้าวสักกะจอมเทพทรงทราบดำริของพระพุทธองค์ จึงขุดสระโบกขรณี(สระบัว)ขึ้นมาถวาย พระพุทธองค์ทรงซักผ้าบังสุกุลในสระโบกขรณี ซักเสร็จ ทรงประสงค์จะขยำผ้าบังสุกุลนั้น ท้าวสักกะก็จัดหาแผ่นศิลา(หิน)มาถวาย ขยำเสร็จ ทรงประสงค์จะตากผ้าบังสุกุล เทวดาที่สิงสถิตที่ต้นกุ่มก็น้อมกิ่งกุ่มลงให้ตากผ้า ประเพณีการซักผ้าบังสุกุลคงเกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยนั้นจนถึงปัจจุบัน แต่ไม่มีหลักฐานบอกว่า เวลาภิกษุในครั้งพุทธกาลหยิบเอาผ้าจากซากศพ

ก็น่าจะอนุโลมเข้ากับวินัยได้ เพราะพระอรชรรถกถาจารย์เสนอทางออกไว้ว่า “จีวรสีเขี้ยวล้วน สีเหลืองล้วน ฯลฯ พึงสำรวจสีเสีย ย้อมใหม่แล้วจึงใช้”

² คำว่า “ผ้าบังสุกุลสีแดง” ไม่ทราบว่าจะแตกต่างจากสีแดงล้วนหรือไม่ ?

แล้วกล่าวคาถาว่า “อนิจจา วต สงขารรา อูปาททวยธมมิโน อูปชชิตวา นิรุชฌนติ เตสํ วุปลโม
 สุขโ(สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ มีความเกิดขึ้นและดับไปเป็นธรรมดา ความเข้าไปสงบแห่ง
 สังขารเหล่านั้นเป็นสุข)” เหมือนในปัจจุบันนี้หรือไม่ ต่อมาภายหลัง การใส่ผ้าบังสุกุลนี้ถือเป็น
 การปฏิบัติเครื่องเพื่อลดละกิเลส (อุตุงค์) เรียกว่า “บังสุกุลิกังคะ”

(๓) สังฆาฏิ จีวร

ในตอนต้นที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ แสดงธรรมโปรดสาวก ได้พระสาวก ๖๐ รูปแล้วส่งออกไป
 ประกาศศาสนา ไม่ปรากฏคำว่า “จีวร” เมื่อมีคนเลื่อมใสมาบวชมากขึ้น ทรงอนุญาตให้พระ
 สาวกบวชกุลบุตรได้เอง เกิดมีอาจารย์(พระสาวกที่ให้บวช)กับศิษย์(กุลบุตรที่ขอบวช) ต่อมา
 พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้อาจารย์ที่ให้บวชทำหน้าที่เป็นพิเศษเรียกว่า “อุปัชฌาย์(ผู้เข้าไปดูแล
 ศิษย์อย่างใกล้ชิด)” ส่วนศิษย์เรียกว่า “สัททวิหาริก” แปลว่า ผู้ต้องอยู่ใกล้ชิดร่วมกับอุปัชฌาย์
 เกิดมีระบบความสัมพันธ์ระหว่างอุปัชฌาย์กับสัททวิหาริก เรียกว่า อุปัชฌาย์วัตร (กรอบสำหรับ
 ให้สัททวิหาริกปฏิบัติต่ออุปัชฌาย์) ในอุปัชฌาย์วัตรนี้ มีคำว่า “สังฆาฏิและจีวร” ปรากฏอยู่
 เช่น ข้อความตอนหนึ่งว่า “ถ้าอุปัชฌาย์ประสงค์ให้ติดตาม (สัททวิหาริก) ฟังนุ่งห่มให้เรียบร้อย
 ปกปิดได้มณฑล ๓ คาดประคองเอว ห่มสังฆาฏิที่พับซ้อนกัน กลัดลูกดุม” หรืออีกตอนหนึ่งว่า
 “ถ้าจีวรชุ่มเหงื่อ ฟังผึ่งแดดครู่หนึ่ง ไม่ฟังผึ่งทิ้งไว้ที่แดด ฟังพับจีวร เมื่อจะพับจีวร ฟังพับจีวรให้
 เหลื่อมมุ่มกัน ๔ นิ้ว ตั้งใจว่า ตรงกลางจะได้ไม่มีรอยพับ ฟังม้วนประคองเอวใส่ขนดจีวร”

อย่างไรก็ตาม คำว่า “จีวร” นี้คงเกิดขึ้นในตอนที่มีระบบอุปัชฌาย์อาจารย์ชัดเจนแล้ว แต่
 ในกระบวนการขั้นตอนการบวช ไม่ได้มีข้อกำหนดว่าจะต้องเตรียมจีวรมาให้พร้อมก่อน บวช
 แล้วค่อยแสวงหาจีวรภายหลังก็ได้ ต่อมามีความไม่ตั้งงามเกิดขึ้น กล่าวคือกุลบุตรบางคนบวชแล้ว
 ไม่มีจีวร เปลือยกายเดินบิณฑบาต ดูไม่สวยงาม ชาวบ้านก็ตำหนิติเตียน พระพุทธเจ้าก็ทรงวาง
 ข้อกำหนดไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย กุลบุตรผู้ไม่มีจีวร ไม่พึงให้อุปสมบท รูปใดให้อุปสมบท
 ต้องอาบัติทุกกฏ” โดยเฉพาะในตอนที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุสงฆ์บวชให้กุลบุตรโดย
 วิธี “ญัตติจตุตถกรรม” มีข้อกำหนดชัดเจนว่า ผู้ประสงค์จะบวช(อุปสัมปทาเปกขะ)ต้องมีบาตร
 จีวรและเครื่องอัฐฐบริวารครบ ดังข้อความในคำชักข้อมผู้ประสงค์จะบวชตอนหนึ่งว่า “**เจ้ามีอายุ
 ครบ ๒๐ ปีแล้วหรือ เจ้ามีบาตรและจีวรครบแล้วหรือ**” ข้อกำหนดนี้ปรากฏอยู่ในขั้นตอนการ
 บวชเป็นภิกษุแบบ “ญัตติจตุตถกรรมอุปสัมปทา” ซึ่งเป็นวิธีการที่พระสงฆ์ไทยใช้อยู่ในปัจจุบัน

คหบดีจิวรและประเภทของจิวร

การได้มาซึ่งจิวรของภิกษุในตอนต้นพุทธกาล เข้าใจว่าส่วนมากเป็นผ้าบังสุกุล พวกภิกษุต้องแสวงหาเอาตามป่าเขาลำเนาไพร โดยเฉพาะบริเวณที่ชาวบ้านเอาซากศพไปทิ้ง ต่อมา หมอชีวกโกมารภัจถวายการรักษาแด่พระเจ้าปชโชตแห่งกรุงอุชเชนีซึ่งทรงประชวรเป็นโรคผอมเหลือง เมื่อพระราชาทรงหายจากประชวร ทรงพอพระทัย จึงมอบผ้าสีไวยกะ ๑ คู่แก่หมอชีวกโกมารภัจ³

ความจริง **ผ้าสีไวยกะ** ก็เป็นผ้าบังสุกุลนั่นแหละ แต่เข้าใจว่าเป็นผ้าคุณภาพดี ซึ่งตรงนี้ทำให้มองเห็นภาพการจัดพิธีศพในครั้งนั้นได้ชัดเจน พวกญาติของคนตายให้เกียรติคนตายมาก แม้ผ้าห่อศพก็ต้องใช้ผ้าเนื้อดี พวกนายพรานจึงนำมาถวายพระราช หมอชีวกโกมารภัจเมื่อได้รับพระราชทานผ้าสีไวยกะมาแล้วก็ไม่กล้าใช้ เพราะเนื้อดีเหลือเกิน

ต่อมา พระพุทธเจ้าทรงประชวรเป็นโรคท้องผูก หมอชีวกโกมารภัจถวายการรักษา เมื่อทรงหายประชวร หมอชีวกโกมารภัจได้กราบทูลขอให้พระพุทธเจ้ารับถวายคหบดีจิวร และอนุญาตให้พวกภิกษุรับถวายคหบดีจิวรได้ พระพุทธเจ้าก็ทรงอนุญาต โดยตรัสกับพวกภิกษุว่า

ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตคหบดีจิวร รูปใดปรารถนาจะถือผ้าบังสุกุลก็ได้ รูปใดปรารถนาจะรับคหบดีจิวรก็ได้ แต่เราสรรเสริญการยินดีปัจจัยตามที่ได้

หลังจากพระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พวกภิกษุรับถวายคหบดีจิวร ซึ่งระยะเวลาไม่นาน พวกชาวกรุงราชคฤห์ได้นำจิวรมาถวายพระสงฆ์เป็นจำนวนหลายพันผืน พวกชาวบ้านตามชนบทได้ทราบข่าวก็ได้นำจิวรหลายพันผืนมาถวายพระสงฆ์เช่นเดียวกัน ต่อจากนั้น พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พวกภิกษุรับถวายผ้าอีกหลายชนิด คือ ผ้าปาวาร(ผ้าห่มใหญ่) ผ้าปาวารแกมไหม และผ้าโกเชาว์(ผ้าทำด้วยขนแพะ)ผืนไม่ใหญ่นัก ผ้ากัมพล(ผ้าทอด้วยขนสัตว์)ราคาเครื่องกาสิยะท้ายที่สุด ทรงอนุญาตจิวร ๖ ชนิด คือ

(๑) ไชมะ	ผ้าเปลือกไม้
(๒) กัปปาสิกะ	ผ้าฝ้าย
(๓) โกเสยยะ	ผ้าไหม
(๔) กัมพล	ผ้าขนสัตว์
(๕) สาณะ	ผ้าป่าน

³ ผ้าสีไวยกะ เป็นผ้าที่ชาวแคว้นกุรุให้ห่อศพไปทิ้งไว้ในป่าช้า พวกนกหัสติลิงค์คาบซากศพพร้อมทั้งผ้านั้นไปที่ยอดเขาหิมาลัย ดึงผ้าออกแล้วกินซากศพ พวกนายพรานเห็นผ้านั้น จึงนำมาถวายพระเจ้าปชโชต

(๖) กังคะ ผ้าที่ทำด้วยของผสมกัน

เมื่อพระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พวกภิกษุรับถวายเป็นจิวรจากชาวบ้านได้อย่างนี้ ภิกษุบางพวกก็หันไปสนใจเฉพาะจิวรที่ชาวบ้านถวายเป็น (คหบดีจิวร) จึงเกียจไม่ยอมรับผ้าบังสุกุล พระพุทธเจ้าทรงทราบเรื่องนี้ ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุยินดีคหบดีจิวร ยินดีผ้าบังสุกุลได้ แต่เราสรรเสริญความสันโดษด้วยจิวรทั้งสองชนิดนั้น” สันนิษฐานว่า ในช่วงระยะเวลาที่พระพุทธเจ้าทรงวางหลักกุดงค์ ๑๓ ประการ คำว่า “กุดงค์” แปลว่า องค์คุณเครื่องขัดเกลากิเลส หรือการถือเคร่งเพื่อลดละกิเลส

หลักกุดงค์ข้อ ๑ คือ **บังสุกุลิกังคะ** แปลว่า องค์แห่งผู้ถือทรงผ้าบังสุกุลเป็นวัตร คำสมาทานโดยอธิษฐานใจหรือเปล่งวาจาว่า “คหบดีจิวร ปฏิภิกขิปามิ, ปัสสุกุลิกังคะ สมมาทियามิ – เรารดคหบดีจิวร สมาทานองค์แห่งผู้ถือผ้าบังสุกุลเป็นวัตร” เหตุผลที่พระพุทธเจ้าทรงวางหลักกุดงค์ข้อนี้ วิเคราะห์ได้ว่า ในสมัยนั้น พวกภิกษุหันมานิยมรับถวายเป็นคหบดีจิวรกันมาก ละเลยการแสวงหาผ้าบังสุกุลซึ่งเป็นประเพณีเดิม ทำให้ศรัทธาของชาวบ้านเสื่อมถอยลง โดยเฉพาะชาวบ้านที่เอาผ้าห่อศพไปทิ้งในป่าช้า แน่แน่นอนย่อมหวังในใจลึก ๆ ว่า สักวันหนึ่ง ภิกษุที่แสวงหาผ้าอาจเดินผ่านมาทางนี้ หยิบเอาผ้าห่อศพไปทำเป็นจิวร ตัวเองก็จะพลอยได้บุญกุศลไปด้วย เมื่อพวกภิกษุมัวแต่รับถวายเป็นจิวรจากชาวบ้าน ละทิ้งการแสวงหาผ้าบังสุกุล ศรัทธาของชาวบ้านในส่วนนี้ก็ตกไป

รูปแบบของจิวร

ในเบื้องต้น รูปแบบของจิวรคงมีหลากหลาย ถ้าหาผ้ายาวผืนเดียวได้ก็คงเป็นผ้ายาวผืนเดียว ถ้าผืนเดียวยาวไม่พอ คงเอาผ้าหลายผืนมาเย็บต่อกันจนกว่าจะยาวพอที่จะห่มได้สำหรับภิกษุแต่ละรูป และรูปแบบการเย็บคงทำกันไปตามความชอบใจหรือทำตามที่จำเป็น ต่อมาสมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าเสด็จผ่านทุ่งนาในทักขิณาคิริชนบท ทอดพระเนตรเห็นนาของชาวมคธ พุนดินเป็นคันนาสี่เหลี่ยมจัตุรัส ก่อคันนายาวทั้งด้านยาวและด้านกว้าง คันระหว่างด้วยคันนาสั้น ๆ เชื่อมกันเหมือนทางสี่แพร่ง พระพุทธองค์ตรัสกับพระอานนท์ว่า

อานนท์ เธอเห็นไหม ? นาของชาวมคธซึ่งเขาพุนดินเป็นคันนาสี่เหลี่ยม ยาวทั้งด้านยาวและด้านกว้าง คันระหว่างด้วยคันนาสั้น ๆ เชื่อมกันเหมือนทางสี่แพร่ง เธอทำจิวรให้มีรูปร่างเหมือนนาคนี้ได้หรือไม่ ?

ตรัสจบก็เสด็จไปแคว้นมคธ พระอานนท์กราบทูลว่า “ทำได้ พระเจ้าข้า” เมื่อไปถึงแคว้นมคธ พระอานนท์ได้จัดทำจีวรมีรูปร่างเหมือนผืนนา มอบถวายให้พระพุทธเจ้าทอดพระเนตร พระพุทธองค์สรรเสริญว่า⁴

ภิกษุทั้งหลาย อานนท์เป็นบัณฑิต มีปัญญา เข้าใจความของคำที่เรากล่าวไว้ อย่างย่อโดยพิสดาร คือ อานนท์ทำกุสิบ้าง อุทตมกุสิบ้าง มณฑลบ้าง อัทธมมณฑลบ้าง วิวัฏฐะบ้าง อนุวิวัฏฐะบ้าง คีเวยยกะบ้าง ชังฆเมยยกะบ้าง พาหันทะบ้าง และการทำจีวรให้มีรูปร่างอย่างนี้ ทำให้ผ้าถูกตัดเป็นท่อน ๆ มีรอยคมมีดตัด เหมาะสมกับพระสงฆ์ โจรไม่ต้องการที่จะลัก ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตผ้าสังฆาฏิตัดเป็นท่อน อุตตราสงค์ตัดเป็นท่อน อันตราวาสกตัดเป็นท่อน พระพุทธดำรัสนี้เป็นหลักฐานบอกว่า ก่อนหน้านี้ จีวรไม่ได้ถูกตัดซอยเป็นท่อนอย่างที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน ตั้งแต่นั้นมา พระพุทธเจ้าก็ทรงอนุญาตให้ภิกษุทำจีวรตัดเป็นรูปแบบคันนา

ไตรจีวร

ในเบื้องต้น คงไม่มีข้อกำหนดว่าภิกษุควรมีจีวรได้กี่ผืน สมัยหนึ่ง ขณะที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปจากกรุงราชคฤห์ไปกรุงเวสาลี พวกภิกษุที่ตามเสด็จหอบจีวรพะรุงพะรัง ดูแล้วไม่น่าเลื่อมใส เหมือนพวกชาวบ้านที่ย้ายบ้านหอบของพะรุงพะรัง บ้างก็ทูนหัว บ้างก็แบกขึ้นบ่า บ้างก็กระเดียดไว้ที่สะเอว

พระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่โคตมกเจดีย์ ในช่วงเดือน ๓ เดือน ๔ ประทับกลางแจ้งยามค้ำคืนที่หนาวเหน็บ ตอนแรกทรงห่มจีวรผืนเดียว ครั้นตึกคึกผ่านปฐมยามไป ทรงรู้สึกหนาว จึงทรง

⁴ กุสิ คือ ผ้ายาวที่ติดขอบจีวรทั้งด้านยาวและด้านกว้าง(อนุวาต)

อัทธมกุสิ คือ ผ้ายันที่แทรกอยู่เป็นตอน ๆ ระหว่างผ้ายาว

มณฑล คือ ผ้ามีบริเวณกว้างใหญ่ในแต่ละตอนของจีวร ๕ ตอน (๕ ชั้น)

อัทธมมณฑล คือ ผ้ามีบริเวณเล็ก ๆ

วิวัฏฐะ คือ ตอน (ชั้น) ของผ้าที่อยู่ตรงกลางซึ่งเย็บผ้ามณฑลและอัทธมมณฑลเข้าด้วยกัน

อนุวิวัฏฐะ คือ ผ้า ๒ ตอน (ชั้น) ที่อยู่ ๒ ด้านของจีวร

คีเวยยกะ คือ ผ้าที่เอาด้ายเย็บเล็มทาบเข้ามาที่หลังเพื่อทำให้แน่นหนา บริเวณที่พันรอบคอ

ชังฆเมยยกะ คือ ผ้าที่เอาด้ายเย็บทาบเข้ามาที่หลัง บริเวณที่ปิดแข้ง

พาหันทะ คือ ผ้าทั้ง ๒ ด้าน(ของจีวร) ที่ภิกษุเมื่อห่มจีวรขนาดพอดี จะม้วนมาพาดไว้บนแขน หันหน้า

ห่มจีวรสองผืน พอดีกมากเข้าผ่านมัชฌิมยามไป ทรงรู้สึกหนาว จึงทรงห่มจีวรสามผืน เวลาผ่านไปจนรุ่งอรุณ ทรงรู้สึกหนาว จึงทรงห่มจีวรสี่ผืน พระพุทธองค์ทรงดำริว่า “ภิกษุใช้จีวร ๓ ผืนก็พอจะอยู่ได้(จีวรชั้นเดียว สบงชั้นเดียว สังฆาฏิ ๒ ชั้น = ๔)” พระพุทธองค์ทรงวางข้อกำหนดไว้ว่า

กุลบุตรในธรรมวินัยนี้ ที่เป็นคนมีปกติหนาว กลัวความหนาว อาจครองจีวรอยู่ได้ด้วยผ้า ๓ ผืน อย่างกระนั้นเลย เราควรกำหนดเขตแดน เราควรกำหนดกฎเกณฑ์ในเรื่องผ้าแก่ภิกษุทั้งหลาย เราควรอนุญาตผ้า ๓ ผืน ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตไตรจีวร คือ สังฆาฏิ(ผ้าพาด)สองชั้น อุตตราสงค์(ผ้าห่ม)ชั้นเดียว อันตราสก(ผ้าถุง)ชั้นเดียว”

ผ้า ๓ ผืนก็จริง แต่รวมแล้วมี ๔ ชั้น ข้อความนี้อยู่ในคัมภีร์พระวินัยปิฎก มหาวรรค ภาค ๒ ข้อควรกำหนดคือ คำว่า “จีวร” เป็นคำใช้เรียกผ้าห่มของภิกษุ ไม่ได้เฉพาะเจาะจงว่าจะเป็นผ้าพาด(สังฆาฏิ) ผ้าห่ม(อุตตราสงค์) หรือผ้าถุง(อันตราสก) คนไทยส่วนมากเข้าใจว่า จีวรคือห่ม สบงคือผ้าถุง และสังฆาฏิคือผ้าพาด ซึ่งไม่ถูกต้องเสียทีเดียว ข้อควรกำหนดประการต่อมาก็คือ ในสมัยพุทธกาล ผ้า ๓ ผืนหรือไตรจีวรนี้ แต่ละผืนมีขนาดเท่ากัน ซึ่งต่างจากประเพณีสงฆ์ไทยปัจจุบันที่กำหนดผ้าห่ม(อุตตราสงค์)และผ้าพาด(สังฆาฏิ)มีขนาดเท่ากัน ส่วนผ้าถุง(อันตราสก)มีขนาดเล็กกว่า

ข้อควรกำหนดประการสุดท้ายคือ ในธรรมเนียมสงฆ์ มีคำว่า “อติเรกจีวร” แปลว่า จีวรที่เกินไปหนึ่งผืน หมายถึง จีวรผืนที่ ๔ ซึ่งเกินจากที่พระพุทธเจ้าทรงกำหนดไว้ ๓ ผืนนี้(สังฆาฏิ อุตตราสงค์ และอันตราสก) สมัยหนึ่ง พวกภิกษุฉัพพัคคีย์เห็นว่าพระพุทธเจ้าทรงอนุญาตไตรจีวร ก็เลยเก็บไตรจีวรกันคนละ ๓ ชุด คือ ชุดหนึ่งสำหรับห่มเข้าบ้าน ชุดหนึ่งสำหรับห่มในวัด ชุดหนึ่งสำหรับห่มอาบ(สรอง)น้ำ พระพุทธเจ้าทรงทราบเรื่องนี้ ทรงดำนิ เพราะมีกฎเกณฑ์ไว้แล้วว่า พระสงฆ์มีไตรจีวรได้เพียงชุดเดียวเท่านั้น มีเกินจากนี้ไปแม้เพียงผืนเดียว ต้องอาบัติปาจิตตีย์(นิสสัคคียปาจิตตีย์) ถ้าจะมีไว้ครอบครองก็มีไว้ได้ไม่เกิน ๑๐ วัน พ้นจากนั้นไปต้องวิกัป คือ ทำเป็นของ ๒ เจ้าของ เช่น พระ ก.เป็นเจ้าของอติเรกจีวร ต้องมอบให้พระ ข.เก็บไว้เมื่อต้องการจะใช้สอย พระ ข.รับรู้และยินดีให้ใช้สอยด้วย ซึ่งเป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติของพระสงฆ์โดยทั่วไป

สันนิษฐานว่า ในเบื้องต้นทีเดียว ภิกษุใช้ผ้ากาสาจะเป็นผ้าถุงและผ้าห่ม ใช้อุตตราสงค์เป็นผ้าห่มเฉยๆ แต่เมื่อพระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุใช้ผ้าเพียง ๓ ผืนรวมเรียกว่าไตรจีวร

แล้ว ก็มีการแบ่งเรียกชื่อผ้า ๓ ผืนนี้อย่างชัดเจนว่า สังฆาฎิ(ผ้าห่มซ้อนชั้นนอกเพื่อกันหนาว) อุตตราสงค์(ผ้าห่มเฉียงบ่า) และอันตรวาสก(ผ้านุ่ง) ต่อมาจนถึงปัจจุบัน ไม่ทราบเหมือนกันว่า เพราะเหตุไร สังฆาฎิถูกใช้เป็นผ้าพาดบ่า อุตตราสงค์(ซึ่งเรียกชื่อในเมืองไทยว่า จีวร)ถูกใช้เป็น ผ้าห่มคลุมบ่า ห่มเฉียง(เฉียง)บ่า (แทนที่จะเป็นผ้าห่มเฉียงบ่าอย่างเดียว) และอันตรวาสก (ซึ่งเรียกชื่อในเมืองไทยว่า สบง)ถูกใช้เป็นผ้านุ่ง

ไตรจีวรนี้ก่อนจะใช้ ภิกษุต้องทำพินทุคือทำเป็นจุดเพื่อทำให้เสียและอธิษฐาน คือ ตั้งหรือ กำหนดไว้เป็นของประจำตัว วิธีอธิษฐานคือใช้มือสัมผัสนี้ในใจหรือเปล่งวาจาก็ได้ โดยแยก อธิษฐาน สังฆาฎิอธิษฐานว่า “อิมิ สังฆาฎิ อธิฐามิ แปลว่า ข้าพเจ้าอธิษฐานผ้าผืนนี้เป็นผ้า สังฆาฎิ” อุตตราสงค์อธิษฐานว่า “อิมิ อุตตราสงค์ อธิฐามิ แปลว่า ข้าพเจ้าอธิษฐานผ้าผืนนี้เป็นผ้าอุตตราสงค์” อันตรวาสกอธิษฐานว่า “อิมิ อันตรวาสก อธิฐามิ แปลว่า ข้าพเจ้า อธิษฐานผ้าผืนนี้เป็นผ้าอันตรวาสก”

ภิกษุใช้สอยไตรจีวรที่ภิกษุอธิษฐานแล้ว ต่อมาเมื่อประสงค์จะเปลี่ยนไตรจีวร ต้องถอน อธิษฐาน(ปัจจุธรรม) ไตรจีวรชุดเก่าแล้วจึงอธิษฐานของใหม่ วิธีการถอนอธิษฐานสังฆาฎิว่า “อิมิ สังฆาฎิ ปัจจุธรรมิ แปลว่า ข้าพเจ้าถอนผ้าสังฆาฎิ” ผ้าอุตตราสงค์ว่า “อิมิ อุตตราสงค์ ปัจจุธรรมิ แปลว่า ข้าพเจ้าถอนผ้าอุตตราสงค์” ผ้าอันตรวาสกว่า “อิมิ อันตรวาสก ปัจจุธรรมิ แปลว่า ข้าพเจ้าถอนผ้าอันตรวาสก”

กฎระเบียบของภิกษุสงฆ์เกี่ยวกับจีวร

เมื่อพระพุทธเจ้าทรงข้อกำหนดเกี่ยวกับจีวร ทรงอนุญาตให้ภิกษุมีไตรจีวร ทรงกำหนด ชนิดของจีวรแล้ว แน่แน่นอนทีเดียวว่าจะต้องมีกรณีที่พวกภิกษุปฏิบัติผิดระเบียบเกี่ยวกับจีวรกันมาก พระพุทธเจ้าเมื่อถึงคราวที่ต้องบัญญัติวินัย(อาณานปาติโมกข์) จึงทรงบัญญัติสิกขาบท(ศีล) เกี่ยวกับจีวรไว้ เรียกว่า “จีวรวรรค” มี ๑๐ สิกขาบท โดยห้ามภิกษุไม่ให้กระทำการต่าง ๆ ดังนี้

- (๑) ใช้อดีเรกจีวรที่เก็บไว้เกิน ๑๐ วันนอกเขตจีวรกาล
- (๒) ไม่ได้รับสมมติ อยู่ปราศจากไตรจีวรแม้สิ้นราตรีหนึ่ง
- (๓) เก็บผ้าสำหรับทำจีวรไว้เกิน ๑ เดือน
- (๔) ใช้ภิกษุณีผู้ไม่ใช่ญาติให้ซัก ให้ย้อม หรือให้ทูปจีวรเก่า
- (๕) รับจีวรจากมือภิกษุณีผู้ไม่ใช่ญาติ เว้นไว้แต่แลกเปลี่ยนกัน

(๖) ออกปากขอจิวรจากคฤหัสถ์ผู้ไม่ใช่ญาติ ไม่ใช่คนปวราณา ยกเว้นในสมัยที่ภิกษุ ถูกลักจิวร หรือจิวรสูญหาย

(๗) ออกปากขอจิวรจากคฤหัสถ์ผู้ไม่ใช่ญาติ

(๘) กำหนดให้คฤหัสถ์ถวายจิวรที่ดี

(๙) กำหนดให้คฤหัสถ์ ๒ คนเอาทรัพย์ร่วมกันซื้อจิวรที่ดีถวาย

(๑๐) ทวงจิวรจากไวยวัจจกรเกิน ๓ ครั้ง หรือแสดงอาการให้เขาเห็นว่าเป็นการมา ทวงจิวรเกิน ๖ ครั้ง

ภิกษุกระทำกรต่าง ๆ อย่างใดอย่างหนึ่งในจำนวน ๑๐ ข้อเหล่านี้ ถือว่าล่วงละเมิด ข้อกำหนดเกี่ยวกับจิวร ต้องอาบัตินิสสัคคียปาจิตตีย์(อาบัติปาจิตตีย์ที่ทำให้สละสิ่งของ)

คำว่า “อติเรกจิวร” ในข้อที่ ๑ สัมพันธ์กับคำว่า “จิวรกาล” อติเรกจิวรหมายถึงจิวรที่เกิน จากไตรจิวร ซึ่งภิกษุจะรับและเก็บไว้ได้เฉพาะในช่วงจิวรกาล คือ ถ้าภิกษุจำพรรษาแล้วไม่ได้ กรานกฐิน อยู่ในช่วงแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึงขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ รวมเวลา ๑ เดือน ถ้าภิกษุ ได้กรานกฐิน จิวรกาลก็จะขยายออกไปถึงขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ รวมเวลา ๕ เดือน พ้นจาก กำหนดจิวรแล้ว ภิกษุจะเก็บอติเรกจิวรไว้ได้เพียง ๑๐ ราตรี ซึ่งก่อนที่จะพ้นเขตจิวรกาล พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุวิกัปอติเรกจิวร คือ ให้ภิกษุหรือสามเณรรูปอื่นร่วมเป็นเจ้าของ อติเรกจิวร เพื่อไม่ให้เป็นการล่วงละเมิดข้อห้าม

การวิกัปมี ๒ วิธี คือ (๑) วิกัปต่อหน้าผู้รับวิกัป (๒) วิกัปลับหลังผู้รับวิกัป วิธีการก็คือ ถี้อติเรกจิวรเข้าไปหาภิกษุ(หรือสามเณร)ผู้ที่ต้องการจะวิกัปผ้าด้วย กล่าววว่า “อิมิ จิวริ (ผ้า หลายผืนว่า อิมานิ จิวรานิ) ตฺยหิ วิกปเปมิ แปลว่า ผมวิกัปจิวรผืนนี้(หรือจิวรเหล่านี้) แก่ ท่าน” พอวิกัปเสร็จแล้ว เมื่อผู้รับวิกัปกล่าวว่า

มยหิ สนตกั(ผ้าหลายผืนว่า มยหิ สนตกานิ) ปริภุญช วา วิสขเซหิ วา ยถาปจยมิ วา กโรหิ แปลว่า จิวรผืนนี้ของผม(หรือจิวรเหล่านี้ของผม) นิมนต์ท่านใช้สอย หรือจะสละ หรือจะทำตามเหตุที่สมควร

คำกล่าววอย่างนี้เรียกว่า “ถอนวิกัป” ต่อจากนี้ไป ภิกษุที่เป็นเจ้าของอติเรกจิวรนั้นก็ สามารถจำใช้สอยอติเรกจิวรได้ ไม่ต้องอาบัติ ส่วนวิกัปลับหลัง หมายถึงการฝากอติเรกจิวรกับ ภิกษุรูปอื่นไปวิกัปกับภิกษุอีกรูปหนึ่ง

นอกจากกฎระเบียบ ๑๐ ข้อที่กล่าวมานี้แล้ว ยังมีกฎระเบียบเกี่ยวกับจิวรปรากฏในที่ อื่น ๆ อีกหลายแห่งที่กำหนดห้ามไม่ให้ภิกษุทำ เช่น ในปัตตวรรค ข้อ ๕ ว่า “ภิกษุให้จิวรแก่

ภิกษุอื่นแล้ว โกรธ ไม่พอใจ ซิงเอาคืน” (ปรับอาบัตินิสสัคคียปาจิตตีย์) ในโอวาทวรรค ข้อ ๕ ว่า “ภิกษุให้จีวรแก่ภิกษุณีผู้ไม่ใช่ญาติ เว้นไว้แต่แลกเปลี่ยนกัน” (ปรับอาบัติปาจิตตีย์) ข้อ ๖ ว่า “ภิกษุเย็บจีวรให้ภิกษุณีผู้ไม่ใช่ญาติ” (ปรับอาบัติปาจิตตีย์) ในสุรภาพานวรรค ข้อ ๘ ว่า “ภิกษุใช้จีวรใหม่โดยไม่ทำพินทุก่อน” (ปรับอาบัติปาจิตตีย์) ข้อ ๙ ว่า “ภิกษุวิกัปจีวรแก่ภิกษุอื่น แล้วนำมาใช้โดยที่ผู้รับวิกัปยังไม่ได้ถอนวิกัป” (ปรับอาบัติปาจิตตีย์) ในรัตนวรรค ข้อ ๑๐ ว่า “ภิกษุทำจีวรมีขนาดเท่าหรือเกินกว่าชุดจีวร” (ปรับอาบัติปาจิตตีย์)

ในกฎระเบียบเกี่ยวกับจีวรนี้ เราจะเห็นคำว่า “ผู้ไม่ใช่ญาติ” เช่น ภิกษุณีผู้ไม่ใช่ญาติ คนที่ไม่ใช่ญาติ คำว่า “ไม่ใช่ญาติ” นี้หมายถึงคนที่ไม่ได้เกี่ยวเนื่องกันทางบิดาหรือทางมารดา ตลอดเจ็ดชั่วคน ส่วนคนที่ “เป็นญาติกัน” คือคนที่เกี่ยวเนื่องกันโดยนับลำดับเหนือขึ้นไป ๓ ชั่วคน และนับลำดับต่ำลงมาอีก ๓ ชั่วคน ดังนี้

(๓) ทวด (๒) ปู่-ย่า, ตา-ยาย (๑) บิดามารดา **ตัวเรา** (๑) ลูก (๒) หลาน (๓) เหลน

กฎระเบียบของภิกษุณีสงฆ์เกี่ยวกับจีวร

สิกขาบท(ศีล)ของภิกษุณีมีจำนวน ๓๑๑ สิกขาบท(ข้อ) ก็จริง แต่ส่วนมากจะเหมือนกับสิกขาบทของภิกษุ กล่าวคือ เป็นของเฉพาะภิกษุณีจริง ๆ ๑๓๐ สิกขาบท(ข้อ) เรียกว่าสาธารณบัญญัติ ที่เหลือ ๑๘๑ สิกขาบทเหมือนกับของภิกษุ เรียกว่าสาธารณบัญญัติ

เพราะฉะนั้น ในกฎระเบียบที่เกี่ยวกับจีวร บางส่วนก็จะเหมือนกับของภิกษุ บางส่วนก็จะแตกต่างกันตามฐานะของสตรี ภิกษุณีมีสิกขาบท(ศีล)หมวดหนึ่งเรียกว่า “จีวรวรรค” ๘ สิกขาบท โดยห้ามภิกษุณีไม่ให้กระทำต่าง ๆ สำคัญส่วนมากจะเหมือนกับจีวรวรรคของภิกษุ เช่น ข้อ ๑ ว่า “ภิกษุณีใช้อติเรกจีวรที่เก็บไว้เกิน ๑๐ วัน นอกเขตจีวรกาล” (ปรับอาบัตินิสสัคคียปาจิตตีย์) ข้อ ๗ ว่า “ภิกษุณีกำหนดให้คฤหัสถ์ ๒ คนเอาทรัพย์รวมกันซื้อจีวรชนิดดีถวาย” (ปรับอาบัตินิสสัคคียปาจิตตีย์)

ข้อที่ควรสังเกตอย่างยิ่งในจีวรวรรคก็คือ ในธรรมเนียมของภิกษุณีเกี่ยวกับจีวรนี้ ใช้คำว่า “จีวร ๕ ผืน” แทนคำว่า “ไตรจีวร” **จีวร ๕ ผืนก็คือ (๑) สังฆาฏิ (๒) อุตตราสงค์ (๓) อันตราสก (๔) ผ้าอาบน้ำ (๕) ผ้ารัดถัน** เพราะฉะนั้น คำว่า “อติเรกจีวร” ในธรรมเนียมภิกษุณีสงฆ์ จึงหมายถึงผ้าที่เกินจากจีวร ๕ ผืนนี้

กฎระเบียบอื่น ๆ ของภิกษุณีที่เกี่ยวกับจีวรซึ่งน่าสนใจค่อนข้างจะแตกต่างจากกฎระเบียบของภิกษุ เช่น ในนัคควรรค ข้อ ๓ ว่า “ภิกษุณีให้ภิกษุณีอื่นเลาะจีวรออกแล้วไม่ช่วย

เย็บ” (ปรับอาบัติปาจิตตีย์) ข้อ ๕ ว่า “ภิกษุณีใช้จีวรสับเปลี่ยนกัน” (ปรับอาบัติปาจิตตีย์) ข้อ ๘ ว่า “ภิกษุณีให้จีวรแก่ชาวบ้าน แก่ปริพาชก หรือแก่ปริพาชิกา” (ปรับอาบัติปาจิตตีย์) ใน ธรรมกถวรรค ข้อ ๓ ว่า “ภิกษุณีเห็นพ้องกับสงฆ์ถวายจีวรแก่ภิกษุณีรูปใดรูปหนึ่งแล้ว กลับตีเตียน ในภายหลังว่า ‘สงฆ์ให้จีวรตามความคุ้นเคยกัน’” (ปรับอาบัติปาจิตตีย์) กฎระเบียบของภิกษุณี สงฆ์ที่เกี่ยวกับจีวรเหล่านี้ ปรากฏในคัมภีร์พระวินัยปิฎก ภิกษุณีวิภังค์ พระไตรปิฎก เล่ม ๓

ประเพณีนิยมในการถวายจีวร

ในสมัยพุทธกาล คนนิยมถวายจีวรกันมาก เพื่อให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย จะมี ภิกษุซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่จีวร เจ้าหน้าที่เก็บรักษาจีวรประจำเรือนคลัง และเจ้าหน้าที่แจกจีวร(จีวร ภาชกะ) ซึ่งทั้ง ๓ ตำแหน่งนี้ได้รับการแต่งตั้งเป็นทางการจากสงฆ์ สมัยหนึ่งหลังการปรินิพพาน ของพระพุทธเจ้า พระสงฆ์ผู้เป็นอรหันต์ จำนวน ๕๐๐ องค์ทำสังคายนาครั้งที่ ๑ เสร็จแล้ว หวน ระลึกพระพุทธดำรัสที่ตรัสสั่งไว้ให้ลงพรหมทัณฑ์(ลงโทษ)พระฉนนะที่ดื้อรั้นไม่ยอมเชื่อฟังใคร พระสงฆ์เถระได้มอบหมายให้พระอานนท์รับหน้าที่ไปลงโทษพระฉนนะ พระอานนท์พร้อมกับ ภิกษุประมาณ ๕๐๐ รูป โดยสารจากกรุงราชคฤห์ไปกรุงโกสัมพี ครั้นไปถึงกรุงโกสัมพี ได้พักอยู่ ในพระราชอุทยานของพระเจ้าอุเทน พระมเหสีของพระเจ้าอุเทนทราบข่าวว่าพระอานนท์มานำ ผ้า(จีวร) ๕๐๐ ผืนไปถวาย

พระเจ้าอุเทนทรงไม่ค่อยพอพระทัยที่พระเถระรับถวายจำนวนมากเช่นนั้น ทรงสอบถามดู ก็ทรงทราบว่าพระอานนท์จะเอาผ้า(จีวร)ไปจ่ายแจกแก่ภิกษุทั้งหลายที่มีจีวรเก่า และพระ อานนท์ได้ถวายพระพรให้ทรงทราบถึงลำดับของการใช้ประโยชน์จากจีวรตามลำดับดังนี้

- (๑) จีวรเก่า เอาไปทำเป็นผ้าเปดาน
- (๒) ผ้าเปดานเก่า เอาไปทำเป็นผ้าปลอกฟูก
- (๓) ผ้าปลอกฟูกเก่า เอาไปทำเป็นผ้าปูพื้น
- (๔) ผ้าปูพื้นเก่า เอาไปทำเป็นผ้าเช็ดเท้า
- (๕) ผ้าเช็ดเท้าเก่า เอาไปทำเป็นผ้าเช็ดธูลี(ฝุ่น)
- (๖) ผ้าเช็ดธูลีเก่า เอาไปโชลกขยาโคลนแล้วฉาบทาฝา

พระเจ้าอุเทนทรงทราบลำดับการใช้ผ้า(จีวร)อย่างคุ่มของพระสงฆ์ ทรงเกิดศรัทธามาก ทรงรำพึงว่า “พระสมณะเชื้อสายศากยบุตรทั้งหมดนี้ นำไปใช้คุ่มค่า ไม่ใช่เก็บเข้าคลัง” ได้ถวาย ผ้า(จีวร)อีก ๕๐๐ ผืนแก่ท่านพระอานนท์ รวมแล้ว พระอานนท์ได้จีวร ๑,๐๐๐ ผืน ข้อความ

เหล่านี้ปรากฏในคัมภีร์พระวินัยปิฎก จูฬวรรค ภาค ๒ บางกรณี จีวรเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความรู้สึกที่มีต่อกัน พระพุทธเจ้าเมื่อทรงประสงค์จะยกย่องภิกษุรูปใดเป็นกรณีพิเศษ ก็ทรงพระราชทานจีวรให้แก่ภิกษุนั้น การสืบทอดตำแหน่งสังฆนายกในพระพุทธศาสนานิกายเซน ก็ใช้วิธีการมอบบาตรและจีวรให้แก่กัน พุทธศาสนิกชนบางกลุ่มศรัทธาเลื่อมใสภิกษุที่ห่มจีวรปอน ๆ (ดูชะ แปลว่าเศร้าหมอง เข้าใจว่าเป็นสีพื้น ๆ) จึงมีภิกษุจำนวนมากในครั้งพุทธกาลที่นิยมห่มจีวรปอน ๆ (ดูชะ) เพื่อรักษาศรัทธาของคนเหล่านั้น

ขนาดของจีวร

ในรัตนวรรค สิกขาบทที่ ๑ บอกว่า “ภิกษุทำจีวรมีขนาดเท่ากับสุดตจีวร หรือใหญ่กว่า ต้องอาบัติปาจิตตีย์ที่ชื่อว่า เจทนกะ ขนาดเท่าสุดตจีวรของพระสุดตในข้อนั้น คือ ยาว ๙ คืบ กว้าง ๖ คืบ โดยคืบสุดต^๕ นี้เป็นขนาดเท่าสุดตจีวรของพระสุดต”

พระพุทธเจ้าทรงกำหนดไว้ว่า จีวรต้องเป็นของตัด คือตัดเป็นท่อน ๆ ไม่ให้ใช้ผ้าตอคนเดียว เย็บรวมกันทำเป็นกระทงเหมือนคันทนาของชาวมคธ มีเส้นคั่น กระทงใหญ่เรียกว่า “มณฑล” กระทงเล็กเรียกว่า “อัทธมมณฑล” เส้นคั่นในระหว่างเหมือนคันทนาขวาง(เส้นนอน) เรียกว่า “อัทธมกุลี” รวมมณฑล อัทธมมณฑล และอัทธมกุลีเข้าด้วยกัน เรียกว่า “ขัณฑ์” ในระหว่างขัณฑ์ต่อขัณฑ์ มีเส้นคั่นเหมือนคันทนาขึ้น(เส้นตั้ง) เรียกว่า “กุลี” ผ้าขอบจีวรเรียกว่า “อนูวาต” จีวรผืนหนึ่งต้องมีไม่น้อยกว่า ๕ ขัณฑ์(ตอ) ใหญ่กว่านี้ก็ได้ เช่น ๗ ขัณฑ์ ๙ ขัณฑ์ หรือ ๑๑ ขัณฑ์ แต่ต้องเป็นจำนวนคี่ (ขอน) ในครั้งพุทธกาล คำว่า “จีวร” หมายถึงผ้าทั้ง ๓ ผืน คือ สังฆาฏิ อุตตราสงค์ และอันตราสก และผ้าทั้ง ๓ ผืนนี้มีขนาดเท่ากัน แต่ปัจจุบัน สังฆาฏิกับอุตตราสงค์มีขนาดเท่ากัน แต่อันตราสกมีขนาดเล็กกว่า และคำว่า “จีวร” ส่วนมากนิยมหมายถึงผ้าห่ม หลักพระวินัยของภิกษุเป็นเรื่องหนึ่ง ความรู้สึกของคนทั่วไปเป็นอีกเรื่องหนึ่ง เป็นเรื่องแปลกเหมือนกัน แม้ในหมู่พระสงฆ์เอง ก็นิยมเรียกว่า สังฆาฏิ สบง จีวร เมื่อพูดคำว่า “ไตรจีวร” ก็รู้กันโดยอัตโนมัติว่าหมายถึงผ้า ๓ ผืนนี้

⁵ 1 คืบสุดต เท่ากับ 3 คืบของคน(รูปร่าง)ปานกลางในปัจจุบัน หรือเท่ากับ 1 ศอกคืบของช่างไม้

วิธีการห่มจีวรของพระสงฆ์ในสมัยปัจจุบัน

ในการใช้สอยเครื่องอุปโภคบริโภคของภิกษุ มี ๔ อย่างเท่านั้นที่ต้องพิจารณาก่อนการใช้สอย คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และยารักษาโรค(ศิลาณปัจฉัยเภสัชชบิหาร) ภิกษุต้องพิจารณาทำการอุปโภคบริโภคสิ่งของทั้ง ๔ อย่างนี้ “การพิจารณาจีวร” ก็คือการกำหนดหมายไว้เสมอว่า เราใช้สอยเพื่อป้องกันความหนาว ความร้อน ป้องกันลื่นเหลือบยุ่ง ทั้งนี้เพื่อไม่ให้มีการใช้ด้วยความมัวเมาหลงลืมสติ เพื่อไม่ให้มุ่งการประดับตกแต่ง ที่สำคัญคือเพื่อระลึกทหายกทายิกาผู้ถวายจีวร

จีวร(หมายถึงไตรจีวรหรือผ้า ๓ ผืน)ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานของภิกษุสงฆ์ แม้แต่การที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุภิกษุณี (ดำเนินการจัดทำจีวรแล้วมอบให้ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่เหมาะสม)ก็เป็นเรื่องของ “จีวร” นี้แหละ เรื่องของจีวรจึงสำคัญ การนุ่งห่มจีวรของภิกษุ(รวมทั้งภิกษุณี)ในสมัยพุทธกาลอดทนเข้มงวดมาก ในธรรมเนียมสงฆ์เรียกว่า “เสขยวัตร” กำหนดวิธีการนุ่งห่มจีวรของพระสงฆ์ไว้ในปริมัตถลววรรค(ตอนที่ว่าด้วยการนุ่งห่มเรียบริ้อย) ข้อ ๑ ว่า “พึงทำความสำเหนียกว่า เราจักครองอันตราวาสกให้เรียบริ้อย” ข้อ ๒ ว่า “พึงทำความสำเหนียกว่า เราจักครองอุตตราสงค์ให้เรียบริ้อย” ภิกษุใดไม่เอื้อเฟื้อ ครองอันตราวาสกย้อยหน้าย้อยหลัง ครองอุตตราสงค์ย้อยหน้าย้อยหลัง ต้องอาบัติทุกกฏ(ปรับอาบัติทุกกฏ) ข้อความเหล่านี้มีอยู่ในคัมภีร์พระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ ภาค ๒

คำว่า “นุ่งห่มให้เรียบริ้อย” หมายถึงว่า นุ่งปิดสะดือและปกหัวเข่าให้เรียบริ้อย ทำชายผ้าทั้งสอง(ด้านหน้าและด้านหลัง)ให้เสมอกัน ห่มให้เรียบริ้อย ในการแสดงความเคารพหรือทำวินัยกรรม ให้ห่มดอง ในการเข้าบ้าน ห่มสังฆาฏิทั้งหลายให้มีขึ้นแล้ว กัดดุม ปิดกายให้ดี ไม่เปิดไม่เวกผ้าขึ้น ซึ่งน่าจะหมายถึงห่มคลุมบ่าทั้ง ๒ ข้าง ในการออกบิณฑบาต มีข้อความว่า “พึงยกสังฆาฏิขึ้นด้วยมือซ้าย ยืนบาตรออกด้วยมือขวา ประคองไว้ด้วยมือทั้ง ๒ รับภิกษา(อาหาร)” น่าจะบ่งถึงการห่มคลุมเหมือนกัน ที่น่าสังเกตอย่างยิ่ง คือ สังฆาฏิเป็นผ้าห่มซ้อนนอก อุตตราสงค์เป็นห่มเฉียง(เฉียง) อันตราวาสกเป็นผ้านุ่ง แต่ปัจจุบันในเมืองไทย จีวรคือผ้าห่ม สังฆาฏิเป็นผ้าพาดบ่าซ้อนทับจีวรอีกทีหนึ่ง ส่วนอันตราวาสกเป็นผ้านุ่ง(เรียกว่า สบง)

การห่มจีวรของพระสงฆ์ไทยปัจจุบัน พระสงฆ์มหานิกายห่มม้วนลูกบวบชักขึ้นเอาริมผ้าพาดบ่า หันลูกบวบไว้ด้วยแขนซ้าย ส่วนพระสงฆ์ธรรมยุตม้วนลูกบวบแล้วชักขึ้นบ่า ไม่ต้องหันลูกบวบ แต่แหวกเอามือขวาออกเหมือนกับที่พระสงฆ์รามัญห่ม ต่อมาพระมหานิกายบาง

สำนักก็ถือปฏิบัติเหมือนกัน คือ ม้วนลูกบวบแล้วเอาลูกบวบขึ้นพาดบ่าเลยทีเดียว ไม่ต้องหนีบลูกบวบ

อย่างไรก็ตาม วิวัฒนาการของการห่มจีวรของพระสงฆ์ไทย(หรือพระสงฆ์ชาติไหนก็ตาม) คงเป็นไปตามสมัยนิยม ไม่กำหนดแน่นอนว่าจะเป็นอย่างไรอย่างนี้ คงค้างนิ่งอยู่ ๒ อย่างคือ ไม่ขัดกับพระวินัยและให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ก่อให้เกิดศรัทธาแก่ผู้พบเห็นเป็นหลัก

ประเพณีการห่มจีวรของพระสงฆ์ไทยรุ่นครูอาจารย์ มี ๒ แบบ คือ ห่มคลุมกับห่มดอง ห่มคลุมก็คือห่มปิดไหล่ทั้ง ๒ ข้าง ห่มดองก็คือห่มลดไหล่ข้างหนึ่ง(ห่มเฉียงลดไหล่ขวา) ห่มดองแบบพาดบ่า ห่มดองแบบจีบชายบ่า ห่มดองแบบทาบข้างหลังบ่า ห่มดองแบบม้วนลูกบวบ บ้าง วิธีการห่มจีวรแบบนี้ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้มีหนังสือ “วินัยมุข เล่ม ๒” ซึ่งเป็นตำราเรียนนักธรรม(ธรรมศึกษา)ชั้นโท

ในปัจจุบัน การห่มจีวรมี ๒ แบบ คือ (๑) ในเวลาเข้าบ้าน ให้ห่มคลุมกายปิดมิดชิด (๒) อยู่ภายในวัด ให้ห่มเฉียง หรือห่มเปิดไหล่ข้างหนึ่ง(ลดไหล่ขวา) ม้วนลูกบวบยกขึ้นพาดบ่าซ้าย ถ้าเข้าพิธีก็พาดสังฆาฏิตัว หรือบางสำนักก็ห่มจีบชาย พาดสังฆาฏิตัว ใช้ผ้ารัดอก(แบบนี้ นิยมเรียกว่าห่มดอง) นี้เป็นภาพที่เราเห็นกันอยู่ในปัจจุบัน

อานิสงส์ของการถวายจีวร

: วตฺถโท โหติ วณฺณโท ผู้ให้ผ้าชื่อว่าให้ผิวพรรณ

พระโพธิสัตว์นามว่าคุดติละถามเทพธิดาตนหนึ่งว่า

เทพธิดา เธอมีผิวพรรณงามยิ่งนัก
เปล่งรัศมีสว่างไสวไปทั่วทุกทิศ ดุจดาวประกายพรึก
เพราะบุญอะไร ผิวพรรณเธอจึงงามเช่นนี้
ผลอันพึงปรารถนาจึงสำเร็จแก่เธอในวิมานนี้
และโภคะทั้งมวลล้วนน่าพอใจจึงเกิดขึ้นแก่เธอ
เทพธิดาผู้มีอานุภาพมาก อาตมาขอถามว่า
เมื่อเธอเกิดเป็นมนุษย์ได้ทำบุญอะไรไว้
เพราะบุญอะไรเธอจึงมีอานุภาพรุ่งเรือง
และมีรัศมีกายสว่างไสวไปทั่วทุกทิศอย่างนี้

เทพธิดานี้กราบเรียนพระโพธิสัตว์คุดติละว่า

นารีผู้ถวายผ้าเนื้อดีเยี่ยม
 เป็นผู้ประเสริฐในหมู่นรและนารีทั้งหลาย
 นางตั้งใจถวายสิ่งที่น่ารัก
 จึงได้ทิพยสถานที่น่าเจริญใจเห็นปานนี้
 ขอนิมนต์พระคุณเจ้าดูวิมานของดิฉันนั้นเถิด
 ดิฉันเป็นนางอัปสรผู้มีรูปร่างและผิวพรรณน่ารักใคร่
 ทั้งยังเลอเลิศกว่านางอัปสรนับพันอีกด้วย
 ขอนิมนต์พระคุณเจ้าดูผลของบุญทั้งหลายเถิด
 เพราะบุญนั้นผิวพรรณดิฉันจึงงามเช่นนี้
 ผลอันพึงปรารถนาจึงสำเร็จแก่ดิฉันในวิมานนี้
 และโศกะทั้งมวลล้วนน่าพอใจจึงเกิดขึ้นแก่ดิฉัน

คำถามและคำตอบระหว่างพระโพธิสัตว์คฤตติละกับนางเทพธิดานี้ แสดงให้เห็นอันสงส์
 ของการถวายผ้าเนื้อหาคดี อันวิสัยมนุษย์ปุถุชนทั่วไป มีที่อยู่อาศัย มีข้าวปลาอาหารให้
 รับประทาน ก็ยังรู้สึกว่าจะอะไรไปสักอย่าง พอได้แต่งตัวดีทำให้รู้สึกว่าจะทุกอย่างสมบูรณ์พร้อม
 แล้วทุกอย่าง เสื้อผ้าเครื่องแต่งงานสำคัญมากในชีวิตของคนทั่วไป ภิกษุทั้งหลาย ถึงแม้จะ
 ไม่ได้มุ่งที่จะแต่งตัวให้สวยงาม แต่การได้ผ้านุ่มผ้าห่มที่ดีสะอาดสวยงาม ย่อมทำให้จิตใจสบาย
 พอใจที่จีวรที่สะอาดสวยงาม เป็นผลทำให้ผู้ถวายสบายใจในชาตินี้ และตายไปก็เกิดในสวรรค์
 ดังเช่นเทพธิดานี้

มีเรื่องเล่าว่า พระเจ้านันทราช ชาติก่อนเป็นกฏุมพี(คนมั่งคั่ง ?)อยู่ในกรุงพาราณสี วัน
 หนึ่งไปเดินป่า เห็นพระปัจเจกพุทธเจ้ากำลังฉีกผ้าเย็บจีวร พอดีผ้าที่จะทำอนุวาด(ขอบจีวร)ไม่
 พอ กฏุมพีเห็นดังนั้นก็ถอดผ้าที่พันเอวของตัวเองอยู่ออกถวายพระปัจเจกพุทธเจ้า กฏุมพีนั้นจาก
 ชาตินั้นไปเกิดในสวรรค์ จูติจากสวรรค์เกิดเป็นลูกชายอำมาตย์ในกรุงพาราณสีอีก ต่อมาบุญมา
 วาสนาส่งได้รับการสถาปนาเป็นพระเจ้านันทราช ครองราชย์อยู่ระยะหนึ่งรู้สึกโลกนี้มีโทษมาก จึง
 ออกบวชเป็นดาบสพร้อมกับพระมหะสี ได้ฌานสมาบัติ สวรรคตไปเกิดในพรหมโลก จูติจาก
 พรหมโลกก็มาเกิดมนุษย์ในสมัยของพระโคตมพุทธเจ้านี้ ออกบวช บรรลุธรรมเป็นอรหันต์ ชื่อว่า
 พระมหากัสสปะ ท่านปฏิบัติเคร่งถืออุตงค์ข้อ “บั้งสุกุกิถังคะ” องค์คุณของท่านผู้ผ้าบังสุกุลเป็น
 วัตร นี้เป็นเพียงตัวอย่างเล็กน้อยเกี่ยวกับอันสงส์ของการถวายจีวร

จิวรเป็นธงชัยของพระอรหันต์ มีความศักดิ์สิทธิ์อยู่ในตัว ต้นไม้ใหญ่ในป่าเขา มีผู้
ลักลอบตัดอยู่เป็นประจำ ชาวบ้านที่อยู่ในป่าเขา ประสงค์จะให้ต้นไม้ยืนอยู่คู่กับป่าตลอดไป ก็
เอาผ้าเหลือง(จิวร)ไปพันรอบไว้ ถือว่าเป็นการบวชให้ต้นไม้ เพื่อให้ไม่มีใครตัดเอาไปขาย ชาวบ้าน
ที่จะตัดต้นไม้ เห็นผ้าเหลืองพันรอบอยู่ก็ไม่ตัด คนไทยที่อยู่ต่างประเทศ อยู่ห่างบ้านห่างเมือง
รู้สึกหว่าเหว่ เห็นภิกษุ(ซึ่งก็คือเห็นผ้าเหลืองนั่นแหละ)ก็รู้สึกสบายใจ จิวรจึงเป็นหลายอย่างใน
สังคมไทย เป็นธงชัยแห่งพระอรหันต์ เป็นสัญลักษณ์แห่งคุณความดี เป็นเกราะป้องกันอันตราย
ทั้งหลาย เป็นสิ่งที่มีอยู่คู่ชาติไทยตั้งแต่บรรพกาลมาจนถึงปัจจุบัน